

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

27.01.2015

м. Київ

№ 40

(втратив чинність)

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 лютого 2015 р. за № 161/26606

**Про затвердження Положення про службу
військового духовенства (капеланську службу)
у Збройних Силах України**

Відповідно до Законів України "Про Збройні Сили України", "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", "Про свободу совісті та релігійні організації", на виконання пункту 1 розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року N 677-р "Про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах, Національній гвардії та Державній прикордонній службі" та з метою організації діяльності військових священиків (капеланів) у Збройних Силах України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України, що додається.
2. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр оборони України
генерал-полковник

С. Т. Полторак

ПОГОДЖЕНО:

Перший заступник Голови Спільного
представницького органу сторони
роботодавців на національному рівні

О. Мірошніченко

Перший заступник Голови СПО
об'єднань профспілок

С. М. Кондюк

Віце-прем'єр-міністр України -
Міністр культури України

В. А. Кириленко

Міністр соціальної політики
України

П. Розенко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства оборони України
27 січня 2015 року N 40

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
14 лютого 2015 р. за N 161/26606

ПОЛОЖЕННЯ

про службу військового духовенства (капеланську службу) у Збройних Силах України

I. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає призначення, головні завдання, порядок діяльності, взаємодію, права і обов'язки підрозділів (посадових осіб) з питань служби військового духовенства (капеланства), органів військового управління, військових священиків (капеланів), консультативно-дорадчого органу - Ради у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України (далі - РДПО), а також повноважених від релігійних організацій за співробітництво з Міністерством оборони України у сфері реалізації особовим складом права на свободу світогляду і віросповідання.

1.2. Підрозділи (посадові особи) з питань служби військового духовенства (капеланства), військові священики (капелани) у своїй діяльності керуються [Конституцією України](#), законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, [розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 року N 677-р "Про службу військового духовенства \(капеланську службу\) у Збройних Силах, Національній гвардії та Державній прикордонній службі"](#) та іншими актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України, міжнародним гуманітарним правом, угодами про співробітництво між Міністерством оборони України та релігійними організаціями щодо релігійної опіки особового складу Збройних Сил України, наказами і директивами Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України та цим Положенням.

1.3. Військові священики (капелани) - це фізичні особи, які запропоновані релігійними

організаціями - членами РДпО, пройшли відбір і призначені на посади працівників Збройних Сил України для задоволення релігійних потреб особового складу.

Військові священики (капелани) належать до духовного персоналу і користуються всіма правами, що випливають з їхнього статусу.

1.4. Підрозділи (посадові особи) з питань служби військового духовенства (капеланства) (далі - СВД(К)) та військові священики (капелани) становлять капеланську службу.

1.5. Діяльність підрозділів (посадових осіб) з питань СВД(К) та органів військового управління у сфері задоволення релігійних потреб здійснюється, виходячи з таких принципів:

- забезпечення конституційного права громадян на свободу світогляду і віросповідання;
- державного сприяння розвитку релігійної самобутності;
- добровільності участі військовослужбовців у богослужіннях, релігійних обрядах та інших заходах релігійної опіки;
- рівності всіх конфесій, віруючі яких проходять службу у Збройних Силах України, у можливостях задоволення релігійних потреб віруючих;
- невтручання військового командування у внутрішньо-релігійні справи;
- поваги, толерантного ставлення до віруючих та військових священиків (капеланів) усіх конфесій;
- узгодження всіх питань щодо використання будівель та приміщень, які збудовані, відновлені чи пристосовані для здійснення культових потреб на території військових частин, установ та організацій, на основі рівності представників всіх конфесій.

II. Підрозділи (посадові особи) з питань служби військового духовенства (капеланства)

2.1. З метою організації діяльності військових священиків (капеланів) створюються підрозділи з питань СВД(К).

2.2. До підрозділів з питань СВД(К) належать: головний підрозділ у підпорядкуванні (у складі) Міністерства оборони України з питань СВД(К) (далі - головний підрозділ з питань СВД(К)) і територіальні підрозділи з питань СВД(К).

2.3. Підрозділи з питань СВД(К) організують роботу з підготовки, забезпечення діяльності військових священників (капеланів) та безпосередньо відповідають за забезпечення свободи світогляду і віросповідання особового складу, організацію міжконфесійної взаємодії та надання консультацій військовому командуванню щодо релігійної ситуації в районах дислокації та у військах (силах).

2.4. Підрозділи з питань СВД(К) здійснюють постійну взаємодію з органами військового управління, військово-медичною службою, релігійними та громадськими організаціями, відповідними органами інших військових формувань, утворених законами України, громадянами України.

2.5. Священнослужителі, рекомендовані релігійними організаціями на посади військових священників (капеланів), не можуть обіймати посади в підрозділах з питань СВД(К).

2.6. Для організації взаємодії військового командування із капеланською службою до штатів командувань видів, оперативних командувань, інших органів військового управління можуть включатися посади офіцерів, які відповідатимуть та забезпечуватимуть взаємодію між командирами і військовими священниками (капеланами) у підлеглих військах (силах).

В особливий період такі самі посадові особи можуть утримуватися у складі органу управління оперативного угруповання військ.

2.7. Основними напрямками діяльності підрозділів з питань СВД(К) є:

- реалізація державної політики у сфері свободи світогляду та віросповідання особового складу та членів їх сімей;
- взаємодія зі структурами (посадовими особами) релігійних організацій, на які покладено завдання релігійної опіки військовослужбовців;

- організація задоволення потреби у військових священиках (капеланах);
- організація забезпечення діяльності військових священиків (капеланів);
- надання консультацій органам військового управління, навчання командирів (начальників) методів роботи з військовими священиками (капеланами).

2.8. Основними завданнями підрозділів з питань СВД(К) відповідно до напрямів їх діяльності є:

1) завдання з реалізації державної політики у сфері свободи світогляду і віросповідання особового складу, а саме:

- забезпечення рівних прав особового складу на релігійну опіку з боку військових священиків (капеланів);
- сприяння консолідації віруючих військовослужбовців навколо ідеї державної незалежності, суверенітету, єдності та територіальної цілісності України;
- сприяння розвитку толерантних міжконфесійних відносин у військовому середовищі;
- налагодження та підтримка партнерських стосунків у відносинах між Збройними Силами України та релігійними організаціями;
- участь у розробленні нормативно-правових актів у сфері свободи світогляду і віросповідання особового складу, соціального захисту військових священиків (капеланів), фінансування діяльності капеланської служби, навчально-релігійних програм, проєктів тощо;
- розроблення положень про військові храми, майно релігійного характеру та з інших питань організації діяльності капеланської служби;

2) завдання у сфері взаємодії зі структурами (посадовими особами) релігійних організацій, на які покладено завдання релігійної опіки військовослужбовців, а саме:

- участь у підготовці угод про співробітництво між Міністерством оборони України та релігійними організаціями;
- участь у розробленні стратегії розвитку капеланської служби у Збройних Силах України;
- розроблення критеріїв відбору кандидатів на посади військових священиків (капеланів);
- звернення до керівництва релігійних організацій щодо надання кандидатур на посади військових священиків (капеланів) та дострокове відкликання священнослужителів, які з різних причин не можуть виконувати обов'язки військових

священиків (капеланів);

- участь в організації спільних програм і заходів релігійної опіки, паломництв тощо;
- організація вирішення конфліктних питань міжконфесійної взаємодії та випадків порушення Кодексу військового священика (капелана), що наведений у додатку до цього Положення;

- участь у розробленні військових ритуалів за участю різних релігійних організацій;
- подання пропозицій щодо вирішення проблемних питань морального стану військ (сил);

- взаємодія з релігійними, благодійними та громадськими організаціями щодо забезпечення військових священиків (капеланів) майном релігійного характеру;

- співробітництво з органами військового капеланства іноземних армій та міжнародними капеланськими організаціями;

3) завдання у сфері організації задоволення потреби у військових священиках (капеланах), а саме:

- моніторинг релігійної ситуації у військах (силах);
- проведення опитувань щодо конфесійної прихильності віруючих військовослужбовців;
- замовлення науково-дослідних робіт, соціологічних досліджень тощо з питань релігійної опіки особового складу;
- організація відбору кандидатів на посади військових священиків (капеланів);
- координація навчання військових священиків (капеланів) основ військової справи, міжнародного гуманітарного права (права війни) та військової психології;
- участь у розробленні навчальних програм, тренінгів тощо з підвищення кваліфікації військових священиків (капеланів);
- прийняття на роботу військових священиків (капеланів) та розподіл їх по військових гарнізонах;
- забезпечення належного рівня укомплектованості посад капеланської служби;
- співпраця з кадровими органами з питань формування резерву військових священиків (капеланів);

4) завдання у сфері організації забезпечення діяльності військових священиків (капеланів), а саме:

- визначення потреб щодо відновлення, переобладнання, будівництва культових споруд для задоволення релігійних потреб особового складу;
- координація благодійних програм отримання, розвитку і розподілу ресурсів для військових священиків (капеланів);
- участь у розробленні проектної документації для культових споруд, які

плануватимуться до будівництва для задоволення релігійних потреб особового складу;

- організація забезпечення військ польовими молитовними наметами;
- організація спільного користування культовими спорудами на землях оборони;

5) завдання у сфері надання консультацій органам військового управління, навчання командирів (начальників) методів роботи з військовими священиками (капеланами), а саме:

- участь у розробленні програм навчання та підвищення кваліфікації персоналу підрозділів з питань СВД(К) та кандидатів на зайняття посад військових священиків (капеланів);
- підготовка аналітичних матеріалів для прийняття рішень керівництвом Міністерства оборони України та органами військового управління у сфері організації капеланської служби, свободи світогляду і віросповідання військовослужбовців;
- розроблення методичних рекомендацій для командирів (начальників), їхніх заступників по роботі з особовим складом (з виховної та соціально-психологічної роботи) щодо співробітництва з релігійними організаціями;
- методичне забезпечення виховання у військовослужбовців Збройних Сил України міжконфесійної толерантності, взаємоповаги до віруючих інших релігій та конфесій.

2.9. З метою організації діяльності військових священиків (капеланів), їх всебічного забезпечення, обліку та звітності створюється Головний підрозділ з питань СВД(К), який за рішенням Міністра оборони України підпорядковується одному з його заступників або визначеному керівнику структурного підрозділу Міністерства оборони України.

Головному підрозділу з питань СВД(К) підпорядковуються територіальні підрозділи з питань СВД(К) та військові священики (капелани) в частині організації їхньої діяльності.

2.10. На головний підрозділ з питань СВД(К) покладаються:

- участь у здійсненні державної політики у сфері державно-конфесійних відносин у Збройних Силах України;
- участь у розробці проектів законів, інших нормативно-правових актів у сфері свободи світогляду і віросповідання;
- розробка проектів наказів і директив Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України у сфері організації діяльності військових священиків

(капеланів);

- підготовка проектів рішень керівництва Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України щодо організації повноцінного забезпечення особового складу релігійною опікою;
- вивчення релігійної обстановки у військах (силах) та районах їх застосування, її впливу на морально-психологічний стан особового складу;
- подання запитів до керівництва релігійних організацій щодо надання кандидатів на посади військових священиків (капеланів);
- відбір та облік військових священиків (капеланів);
- організація навчання військових священиків (капеланів) основ військової справи, а також їх військово-гуманітарна та військово-психологічна підготовка;
- відбір персоналу та призначення на посади в територіальні підрозділи з питань СВД(К);
- сприяння функціонуванню культових споруд для задоволення релігійних потреб особового складу;
- координація благодійних програм отримання, розвитку і розподілу ресурсів для військових священиків (капеланів);
- вирішення спірних питань міжконфесійних відносин;
- взаємодія з РДпО, надання консультацій релігійним організаціям;
- організація науково-методичного забезпечення діяльності військових священиків (капеланів);
- замовлення соціологічних опитувань у сфері свободи світогляду і віросповідання;
- затвердження штатних розписів, поданих територіальними підрозділами з питань СВД(К);
- участь у підготовці резерву військових священиків (капеланів);
- здійснення роботи з документами з додержанням встановлених вимог режиму секретності;
- підготовка та надання у встановленому порядку звітів щодо різних аспектів реалізації особовим складом свого права на свободу світогляду і віросповідання.

2.11. З метою організації діяльності військових священиків (капеланів) на місцях створюються територіальні підрозділи з питань СВД(К) в містах: Вінниця (Центральний), Дніпропетровськ (Східний), Львів (Західний), Одеса (Південний).

2.12. Сфера відповідальності територіальних підрозділів з питань СВД(К) розповсюджується на військових священиків (капеланів):

- Західний - Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Чернівецької областей;
- Центральний - Вінницької, Житомирської, Київської, Хмельницької, Чернігівської, Черкаської областей та міста Києва;

- Східний - Дніпропетровської, Донецької, Луганської, Полтавської, Сумської, Харківської областей;
- Південний - Запорізької, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Херсонської областей, та тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя.

2.13. На територіальний підрозділ з питань СВД(К) покладаються:

- аналіз релігійної обстановки в районах відповідальності, її вплив на морально-психологічний стан особового складу військ (сил), забезпечення нейтралізації впливу негативних чинників;
- узагальнення даних щодо потреби у військових священиках (капеланах) у військах (силах) у зоні відповідальності;
- прийняття на роботу військових священиків (капеланів), прикріплення їх до військових гарнізонів і координація діяльності;
- узагальнення пропозицій від начальників гарнізонів, військових частин та установ щодо приймання на роботу та підписання (продовження) трудового договору з кандидатами на посади військових священиків (капеланів);
- розроблення пропозицій щодо покращення морального стану військ, підтримання високого бойового духу;
- організація логістичного забезпечення капеланської служби та місць для відправлення релігійних обрядів;
- взаємодія з обласними, м.м. Києва та Севастополя державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, місцевими громадськими та релігійними організаціями, благодійними фондами та волонтерами в питаннях забезпечення релігійної опіки особового складу;
- надання консультацій військовим комісаріатам щодо проходження альтернативної (невійськової) служби, роз'яснення щодо особливостей реалізації військового обов'язку віруючими громадянами України, які за своїми релігійними переконаннями не можуть проходити військову службу;
- участь у вирішенні спірних питань міжконфесійної взаємодії за процедурою, визначеною цим Положенням.

2.14. Начальниками територіальних підрозділів з питань СВД(К) призначаються військовослужбовці.

2.15. Матеріально-технічне та фінансове забезпечення діяльності територіального підрозділу з питань СВД(К) здійснюється через відповідні органи (установи) Збройних Сил України, на фондах яких він розміщений.

III. Рада у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України, уповноважені від релігійних організацій за співробітництво з Міністерством оборони України, старші військові священики (капелани) від релігійних організацій

3.1. РДпО є міжконфесійним консультативно-дорадчим органом з питань організації діяльності капеланської служби.

3.2. РДпО діє на основі свого положення, яке затверджується наказом Міністерства оборони України.

3.3. РДпО бере участь у розробленні типового трудового договору з військовим священиком (капеланом) та типової угоди про співробітництво між Міністерством оборони України та релігійними організаціями щодо релігійної опіки особового складу Збройних Сил України.

3.4. РДпО на своїх засіданнях розглядає всі випадки порушення військовими священиками (капеланами) Кодексу військового священика (капелана) та надає рекомендації щодо накладання на них стягнень в порядку, визначеному цим Положенням.

3.5. Уповноважені від релігійних організацій за співробітництво з Міністерством оборони України - члени РДпО, якщо це не суперечить внутрішнім правилам релігійної організації:

- розробляють та погоджують правила взаємодії між Міністерством оборони України та структурним підрозділом (уповноваженими представниками) релігійної організації, який відповідає за релігійну опіку військовослужбовців Збройних Сил України;
- готують та організують виконання програм та щорічних планів релігійної опіки військовослужбовців Збройних Сил України - віруючих своєї конфесії;
- керують процесами підбору кандидатів на посади військових священиків (капеланів);
- з числа військових священиків (капеланів) своєї релігійної організації визначають старшого військового священика (капелана) релігійної організації для Збройних Сил України та старших територіальних військових священиків (капеланів);

- клопочуть про дострокове відкликання військових священиків (капеланів) в разі скоєння ними порушень, визначених внутрішніми правилами релігійної організації та Кодексом військового священика (капелана);
- з метою недопущення міжконфесійного напруження в місцях їхньої служби організують роботу військових священиків (капеланів) своєї релігійної організації таким чином, щоб налагоджувати діалог та конструктивну співпрацю з військовими священиками (капеланами) інших релігійних організацій;
- організують духовну підготовку військових священиків (капеланів) своєї релігійної організації;
- організують забезпечення військових священиків (капеланів) своєї релігійної організації культовим майном, службовою та духовною літературою;
- клопочуть перед Міністром оборони України про нагородження (відзначення) військових священиків (капеланів);
- у гарнізонах, де немає військових священиків (капеланів) їхньої релігійної організації, організують задоволення релігійних потреб особового складу силами своєї релігійної організації;
- подають на головний підрозділ з питань СВД(К) списки священнослужителів своєї релігійної організації, які служать для військовослужбовців та членів їх сімей.

Уповноважені від релігійних організацій за співробітництво з Міністерством оборони України - члени РДпО можуть встановлювати від своїх релігійних організацій додаткове забезпечення для військових священиків (капеланів).

3.6. Для координації діяльності військових священиків (капеланів) окремої релігійної організації кожен уповноважений від релігійної організації за співробітництво з Міністерством оборони України - член РДпО визначає серед військових священиків (капеланів) своєї релігійної організації старшого військового священика (капелана) релігійної організації для Збройних Сил України.

Старший військовий священик (капелан) релігійної організації для Збройних Сил України:

- відповідає перед уповноваженим своєї релігійної організації - членом РДпО за керівництво діяльністю військових священиків (капеланів) своєї релігійної організації;
- здійснює безпосередню координацію діяльності військових священиків (капеланів) від своєї релігійної організації та взаємодію з підрозділами з питань СВД(К).

3.7. З числа військових священиків (капеланів) у кожній зоні відповідальності територіальних підрозділів з питань СВД(К) (відповідно до пункту 2.12 розділу II цього Положення) уповноваженим кожної релігійної організації за співробітництво з Міністерством оборони України - членом РДпО визначається старший територіальний військовий священик (капелан) від релігійної організації.

В умовах бойових дій такий самий старший військовий священик (капелан) може визначатися в зоні проведення операції.

Старший територіальний військовий священик (капелан) від релігійної організації:

- відповідає перед старшим військовим священиком (капеланом) своєї релігійної організації для Збройних Сил України за керівництво діяльністю військових священиків (капеланів) у межах відповідальності;
- взаємодіє з місцевими структурами своєї релігійної організації в питаннях налагодження релігійної опіки особового складу в гарнізонах, де відсутні штатні посади військових священиків (капеланів) його релігійної організації;
- взаємодіє з територіальним підрозділом з питань СВД(К) у сфері організації задоволення релігійних потреб членів своєї релігійної організації.

IV. Військові священики (капелани)

4.1. Основним призначенням військового священика (капелана) є релігійна опіка особового складу Збройних Сил України та членів їх сімей з метою заохочення, поглиблення релігійного життя, сприяння укріпленню позитивних рис характеру та моральних цінностей.

4.2. Основними напрямками діяльності військового священика (капелана) є:

- задоволення релігійних потреб військовослужбовців;
- релігійно-освітня робота;
- індивідуальна душпастирська опіка особового складу;
- соціально-добродійна діяльність;
- душпастирська опіка сімей військовослужбовців та ветеранів.

4.3. Основними завданнями військового священика (капелана) є:

- організація та проведення молитов, богослужінь, благословінь, урочистих і поминальних заходів та інших релігійних обрядів і культів, пов'язаних із задоволенням релігійних потреб військовослужбовців, а також визначними державними та релігійними датами;
- ознайомлення військовослужбовців з основами релігійного вчення;
- виховання у військовослужбовців високого патріотичного почуття та бойового духу на основі морального і духовного потенціалу релігійної та культурної спадщини українського народу;
- виховання у військовослужбовців толерантного ставлення до людей з інакшими світоглядними та релігійними переконаннями;
- ознайомлення особового складу з історією національного, культурного та релігійного становлення української державності;
- допомога військовослужбовцям у розвитку їх особистих та колективних моральних якостей: братерства, мужності, хоробрості, відповідальності, поміркованості, жертвності, дисциплінованості, розсудливості тощо;
- налагодження партнерських відносин з представниками релігійних організацій різних конфесій, які діють у місцях дислокації військових частин;
- забезпечення військовослужбовців релігійною атрибутикою, духовною літературою та іншими речами, потрібними для задоволення їхніх релігійних потреб;
- участь у реабілітації військовослужбовців, які потребують психологічної допомоги;
- душпастирське піклування про членів сімей військовослужбовців;
- надання всебічної душпастирської опіки та турботи всім військовослужбовцям і членам їх сімей;
- формування серед військовослужбовців братерських відносин на засадах принципів солідарності, гуманності та почуття священності військового обов'язку.

4.4. Військовим священиком (капеланом) може бути громадянин України, який відповідає таким вимогам:

- є священнослужителем релігійної організації, представленої в РДпО;
- має не менше ніж три роки досвіду діяльності священнослужителя;
- рекомендований керівником релігійної організації для здійснення служіння серед особового складу Збройних Сил України;
- успішно пройшов навчання основ військової справи, військово-гуманітарної та військово-психологічної підготовки та отримав відповідний документ;
- має духовну освіту;
- володіє державною мовою;
- визнає Кодекс військового священика (капелана).

4.5. Військовий священик (капелан) має право:

- незалежно від релігійної приналежності як військового священика (капелана), так і особового складу, відстоювати право останніх на задоволення їхніх релігійних потреб;
- здійснювати богослужіння та інші релігійні обряди для військовослужбовців у визначеному місці та у визначений час;
- проводити на добровільних засадах навчання основам віровчення своєї релігійної організації серед військовослужбовців;
- надавати пропозиції командуванню гарнізону, військових частин щодо облаштування місць проведення молитов, богослужінь та інших релігійних обрядів;
- звертатися з вимогами до вищого командування з приводу дотримання прав військовослужбовців;
- давати поради та рекомендації командуванню військових частин щодо релігійних питань, а також брати участь у плануванні, прийнятті рішень та службових нарадах, які стосуються релігійної опіки військовослужбовців, а також із питань виховної роботи та морально-патріотичного виховання;
- здійснювати своє духовне служіння серед членів сімей військовослужбовців;
- за погодженням із командуванням військових частин брати участь у релігійних заходах, які проводяться за ініціативою уповноваженого релігійної організації за співробітництво з Міністерством оборони України - члена РДпО;
- організовувати благодійну допомогу малозабезпеченим сім'ям особового складу, хворим та госпіталізованим військовослужбовцям тощо.

4.6. Військовий священик (капелан) зобов'язаний:

- діяти відповідно до [Конституції України](#) та чинного законодавства України;
- дотримуватися розпорядку дня шляхом узгодження з командуванням військових частин часу та місця для проведення богослужінь або інших заходів релігійної опіки;
- своєю діяльністю сприяти підтриманню в особового складу високого морального духу, забезпечувати релігійну, духовну та етичну підтримку Збройним Силам України;
- проводити з особовим складом заняття з дотримання здорового способу життя, попередження самогубств;
- надавати командуванню військових частин консультативну допомогу в питаннях релігії та її впливу на всі аспекти військової діяльності;
- організовувати задоволення релігійних потреб або забезпечувати вільний доступ (якщо є можливість) тим військовослужбовцям, які належать до інших релігійних організацій, до священнослужителів їхньої релігії;
- дотримуватися Кодексу військового священика (капелана);
- ставитися доброзичливо до всіх військовослужбовців незалежно від їхніх релігійних поглядів і уподобань і не примушувати нікого до участі в релігійних обрядах (церемоніях);
- толерантно ставитися до представників інших конфесій чи релігій, утримуватися від заяв чи дій, які можуть спровокувати релігійну неприязнь, нетерпимість, ворожнечу серед військовослужбовців;
- брати участь у роботі з утвердження пріоритетності високоморальних, гуманних

норм, культури поведінки у взаєминах між військовослужбовцями;

- дотримуватися норм режиму таємності та збереження державної таємниці відповідно до законодавства України;
- дотримуватися встановлених правил спільного використання культових споруд, майна та інших засобів для служіння;
- мати постійний контакт з командуванням військових частин.

4.7. У своїй діяльності військовий священник (капелан) взаємодіє з органами по роботі з особовим складом, військово-медичною службою та військовими психологами, а під час бойових дій - додатково зі структурами (підрозділами), на які покладено функцію реєстрації інформації про захоронення, могили, урни з прахом.

4.8. В умовах особливого періоду, бойових дій та в інших непередбачуваних випадках військовий священник (капелан) забезпечує підтримку всіх військовослужбовців, які перебувають у зоні проведення операції. При цьому індивідуальні релігійні потреби військовослужбовців, які не належать до його військової частини, мають задовольнятися, виходячи з наявності часу, ресурсів та можливостей бойової обстановки та наказів військового командування.

4.9. Військовий священник (капелан) може добровільно брати участь або взаємодіяти з державними та недержавними структурами, військовослужбовцями та іншими громадянами, виконуючи нерелігійні обов'язки, які сприяють благополуччю підрозділу чи військовослужбовців.

4.10. У своїй діяльності військовий священник (капелан) повинен надавати перевагу індивідуальним формам роботи, не залишаючи поза своєю увагою жодну з категорій особового складу.

4.11. Військовому священнику (капелану) заборонено брати безпосередню участь у бойових діях та мати зброю.

Військовий священник (капелан) не може бути залучений до чергувань, нарядів, виконання бойових завдань, проведення службового розслідування та інших дій, не сумісних з діяльністю військового душпастиря.

4.12. Зважаючи на право на свободу світогляду і віросповідання, військовий священник (капелан) не може здійснювати релігійну опіку за межами традицій, правил та переконань власної конфесії.

4.13. Підготовка військових священників (капеланів) здійснюється релігійними організаціями та Міністерством оборони України.

Кожна релігійна організація (конфесія) самостійно забезпечує загальну богословську підготовку кандидатів на посади військових священників (капеланів) у відповідних духовних навчальних закладах - духовних академіях, університетах, інститутах, теологічних факультетах, семінаріях, медресе тощо.

Перед призначенням на посаду військових священників (капеланів) кандидати, подані релігійними організаціями, повинні пройти курс навчання у вищому військовому навчальному закладі (військовому навчальному підрозділі вищого навчального закладу) за програмою, яка включає основи військової справи, військово-гуманітарну та військово-психологічну підготовку.

Програму та термін підготовки військових священників (капеланів) визначає Міністерство оборони України.

4.14. Рішення про призначення на посади військових священників (капеланів) приймається за результатами підготовки в порядку, визначеному законодавством.

4.15. Військові священники (капелани) приймаються на роботу і здійснюють релігійну опіку у військових гарнізонах наказом начальника територіального підрозділу з питань СВД(К).

4.16. Посади військових священників (капеланів) утримуються з розрахунку чисельності військовослужбовців у гарнізоні:

- 500 - 1000 осіб - 1 військовий священик (капелан);
- 1001 - 2000 - 2 військових священики (капелани);
- 2001 - 3000 - 3 військових священики (капелани) тощо.

В умовах особливого періоду у складі батальйону та вище додатково може утримуватися одна посада військового священика (капелана), навіть якщо чисельність зазначених підрозділів (військових частин) менше 500 чоловік особового складу.

4.17. Якщо в гарнізоні згідно з нормативом утримується одна посада військового священика (капелана), на цю посаду призначається представник тієї релігійної організації, прихильність до якої, відповідно до опитування, виявляє більшість особового складу.

Якщо у військовому гарнізоні дві і більше посад військових священиків (капеланів), на них призначаються священнослужителі різних релігійних організацій, віруючі яких складають більшість серед особового складу гарнізону.

Якщо внаслідок дотримання вищезазначених вимог релігійна організація не матиме взагалі жодного військового священика (капелана), а серед військовослужбовців є її віруючі, їй забезпечується право мати по одному військовому священику (капелану) в межах відповідальності територіального підрозділу з питань СВД(К). У такому разі не застосовуються вимоги щодо більшості її представників у окремому гарнізоні, а на військового священика (капелана) додатково покладаються обов'язки, зазначені в абзацах п'ятому і шостому пункту 3.7 розділу III цього Положення.

Якщо релігійна організація відповідно до вимог цього Положення не може підібрати кандидатури на посади військових священиків (капеланів), на ці посади можуть бути призначені представники інших релігійних організацій - членів РДпО. У такому разі це питання вирішується за погодженням із РДпО.

4.18. Якщо в гарнізоні менше 500 військовослужбовців, начальник територіального підрозділу з питань СВД(К) спільно з уповноваженими релігійних організацій за співробітництвом з Міністерством оборони України - членами РДпО організовує

задоволення релігійних потреб силами військових священиків (капеланів) інших гарнізонів у межах своїх повноважень.

У такому разі військовий священик (капелан) повинен узгодити всі питання проведення душпастирських заходів з начальниками обох гарнізонів.

У гарнізонах, де відсутні військові священики (капелани) однієї з релігійних організацій, уповноважені від релігійних організацій за співробітництво з Міністерством оборони України - члени РДпО через старших територіальних військових священиків (капеланів) організують задоволення релігійних потреб особового складу силами місцевих священнослужителів своїх релігійних організацій. При цьому ці священнослужителі повинні відповідати вимогам до військових священиків (капеланів), зазначеним у пункті 4.4 цього розділу (за винятком абзацу п'ятого).

4.19. Після проходження відбору кандидат на посаду військового священика (капелана) підписує з начальником територіального підрозділу з питань СВД(К) трудовий договір та Кодекс військового священика (капелана).

В умовах особливого періоду може застосовуватись інша процедура підписання трудового договору відповідно до рішення начальника Генерального штабу - Головнокомандувача Збройних Сил України.

4.20. Військові священики (капелани):

- взаємодіють із військовим командуванням у питаннях дотримання розпорядку життєдіяльності військових підрозділів, організації та забезпечення своєї діяльності серед військовослужбовців, користування капітальними культовими спорудами на землях оборони, призначеними для релігійної опіки особового складу;
- підпорядковуються керівництву своєї релігійної організації в питаннях, що стосуються релігійного життя, духовних і богослужбових практик, проповідництва, церковного права, релігійної традиції і календаря, відносин з іншими релігійними організаціями.

4.21. Командування гарнізону та військової частини, до якої прикріплені військові священики (капелани):

- сприяє діяльності військових священиків (капеланів);
- визначає час та інші умови проведення богослужінь, обрядів або церемоній;
- може надавати територіальним підрозділам з питань СВД(К) клопотання (рекомендації) про кандидатів на посади військових священиків (капеланів);
- організовує забезпечення військових священиків (капеланів) службовим приміщенням (робочим місцем), обладнанням внутрішнім зв'язком;
- не обмежує право військовослужбовців на задоволення релігійних потреб з боку військового священика (капелана) в установленій для цього час;
- сприяє взаємодії між військовими священиками (капеланами) різних релігійних організацій, які здійснюють душпастирську опіку в гарнізоні;
- у встановленому порядку сприяє спорудженню і обладнанню капітальних та мобільних (польових) культових споруд.

4.22. Культова будівля і майно, що є державною власністю, може передаватися у почергове користування військовим священикам (капеланам) для задоволення релігійних потреб військовослужбовців за їх взаємною згодою.

4.23. У гарнізонах, де виконують свої обов'язки двоє і більше військових священиків (капеланів), наказом начальника відповідного територіального підрозділу з питань СВД(К) призначаються старші військові священики (капелани) гарнізонів.

4.24. Старшим військовим священиком (капеланом) гарнізону може бути військовий священик (капелан), який має не менше одного року досвіду роботи на посаді військового священика (капелана).

4.25. Старший військовий священик (капелан) гарнізону призначається строком на один рік.

4.26. Якщо у гарнізоні виконують свої обов'язки військові священики (капелани) різних релігійних організацій, має бути забезпечено почергове обіймання посади старшого військового священика (капелана) гарнізону представниками різних релігійних організацій.

4.27. Старший військовий священик (капелан) гарнізону додатково до виконання обов'язків військового священика (капелана):

- взаємодіє з територіальним підрозділом з питань СВД(К) у сфері організації задоволення релігійних потреб військовослужбовців гарнізону;
- узагальнює та подає за формами, встановленими Міністерством оборони України, статистичну звітність та аналіз проблемних питань про діяльність військових священиків (капеланів) в гарнізоні;
- представляє військових священиків (капеланів) гарнізону перед командуванням військового гарнізону.

4.28. Військовий священик (капелан) звільняється з роботи у випадках, передбачених законодавством України про працю.

V. Вирішення спірних питань міжконфесійних відносин та порушень Кодексу військового священика (капелана)

5.1. При виникненні проблемних питань у сфері міжконфесійних відносин між військовими священиками (капеланами) різних релігійних організацій вирішення таких питань має відбуватися шляхом консенсусу із залученням (за взаємною згодою) третьої сторони.

У випадку неможливості досягти порозуміння територіальний підрозділ з питань СВД(К) інформує про конфлікт головний підрозділ з питань СВД(К). Останній виносить зазначене питання на розгляд уповноваженим від релігійних організацій за співробітництво з Міністерством оборони України - членам РДпО, чиї військові священики (капелани) виступають сторонами конфлікту. При неможливості досягти узгодженої позиції або у разі ненадходження пропозицій від відповідних представників релігійних організацій протягом місяця від дати звернення питання виноситься на засідання РДпО, а пропозиції щодо його вирішення оформляються протоколом та надаються головному підрозділу з питань СВД(К). При цьому згода з боку сторін конфлікту на запропонований шлях вирішення проблемної ситуації не є обов'язковою.

Головний підрозділ з питань СВД(К) приймає рішення з цього питання за пропозиціями, поданими відповідними представниками релігійних організацій або ухваленими на засіданні РДпО.

5.2. При виникненні проблемних питань у сфері міжконфесійних відносин між військовим священиком (капеланом) однієї релігійної організації та групою військовослужбовців Збройних Сил України, які сповідують інше релігійне (конфесійне) вчення, військове командування або учасники конфлікту мають негайно повідомити територіальний та головний підрозділи з питань СВД(К).

У такому випадку до вирішення ситуації обов'язково залучається уповноважений від тієї релігійної організації за співробітництво з Міністерством оборони України - член РДпО, військовий священик (капелан) якої є однією зі сторін конфлікту.

При неможливості досягти узгодженої позиції питання вноситься на засідання РДпО за процедурою, зазначеною в пункті 5.1 цього розділу.

5.3. При виникненні проблемних питань у сфері міжконфесійних відносин між військовим священиком (капеланом) однієї релігійної організації та окремим військовослужбовцем Збройних Сил України, який сповідує інше релігійне (конфесійне) вчення, проблемна ситуація вирішується на рівні територіального підрозділу з питань СВД(К) із залученням старшого територіального військового священика (капелана) релігійної організації.

5.4. За наявності фактів порушення військовим священиком (капеланом) Кодексу військового священика (капелана) інформація про це подається в порядку підпорядкованості до підрозділів СВД(К). За поданням головного підрозділу з питань СВД(К) справа розглядається на засіданні РДпО із заслуховуванням заінтересованих сторін.

Рішення РДпО оформляється протоколом, а пропозиції щодо його реалізації у разі встановлення достовірності факту порушення Кодексу військового священика (капелана) надаються відповідному уповноваженому від релігійної організації за співробітництво з Міністерством оборони України - члену РДпО та/або головному підрозділу з питань СВД(К) для накладення ними відповідних стягнень (у межах компетенції).

5.5. У випадку порушення військовим священиком (капеланом) норм міжнародного гуманітарного права стосовно застосування зброї не комбатантами він повинен бути усунутий від обов'язків військового священика (капелана).

5.6. У випадку інших порушень військовим священиком (капеланом) Кодексу військового священика (капелана) на нього накладаються стягнення відповідною владою релігійної організації.

5.7. Залежно від масштабу, глибини спірних питань у сфері міжконфесійних відносин та порушень Кодексу військового священика (капелана), кількості залучених учасників до процесу розв'язання кожного спірного питання та встановлення факту порушення також залучаються: органи по роботі з особовим складом, старші територіальні військові священики (капелани) релігійних організацій, старші військові священики (капелани) релігійних організацій для Збройних Сил України, уповноважені від релігійних організацій за співробітництво з Міністерством оборони України - члени РДпО, експерти, РДпО в цілому.

Тимчасово виконуючий обов'язки
директора Департаменту соціальної
та гуманітарної політики Міністерства
оборони України

О. М. Щербінін

Додаток
до Положення про службу військового духовенства
(капеланську службу) у Збройних Силах України
(пункт 2.8 розділу II)

КОДЕКС військового священика (капелана)¹

Військовий священик (капелан), відповідаючи на поклик Божий, бере на себе обов'язок дотримуватися заповідей любові та таких принципів:

- служити Богу і за Його допомогою людям, які служать і працюють у Збройних Силах України;
- дотримуватися традицій і практики своєї церкви (релігійної організації);
- бути свідомим того, що як військовий священик (капелан) для військовослужбовців Збройних Сил України він працюватиме в поліконфесійному середовищі і тому добровільно бере на себе обов'язок співпрацювати з капеланами інших релігійних конфесій для забезпечення душпастирської опіки військових та членів їхніх сімей, котрі перебувають під його опікою;
- намагатися забезпечити задоволення релігійних потреб (душпастирську опіку) віруючим інших конфесій (релігій) у межах своєї компетенції так само сумлінно, як він це робитиме для вірних своєї конфесії (релігії);
- поважати релігійні переконання та традиції віруючих військовослужбовців, як і право на свободу світогляду невіруючих;
- здійснюючи моління і богослужіння, на яких присутні представники інших конфесій (релігій), намагатися звертати увагу на питання, які є спільними, не допускаючи

міжконфесійних поділів та суперечок;

- поважати релігійні вчення, переконання та практики кожного військового священика (капелана), який служить військовослужбовцям Збройних Сил України;
- не вимагати від військовослужбовців Збройних Сил України служіння чи використання практик, які суперечать релігійним практикам їхньої конфесії (релігії);
- намагатися підтримувати своїх колег у служінні через побудову конструктивних відносин із ними, а також і з персоналом за місцем служіння;
- намагатися бути прикладом у дотриманні духовних практик, праведності та здорового способу життя, а також приділяти час для участі в освітніх та рекреаційних програмах задля свого професійного та особистого розвитку;
- узгоджувати розпорядок свого духовного служіння з військовим розпорядком;
- у своєму служінні звертати увагу на працю із сім'ями військовослужбовців;
- чесно захищати всіх від дискримінації на основі релігійних переконань, національності та статі;
- дотримуватися конфіденційності щодо інформації, отриманої під час його служіння;
- не займатися переманюванням у свою віру послідовників інших конфесій (релігій), маючи право проповідувати тим, хто не ідентифікує себе з іншою конфесією;
- маючи духовну владу, якою його наділила його церква (релігійна організація), ніколи не використовувати свій статус задля нанесення шкоди особистості людини в

релігійному, моральному та емоційному розумінні;
використовувати своє душпастирське служіння лише задля
якнайкращого задоволення релігійних потреб людей, які
перебувають під його опікою;

- виявляти особисту віру та любов до Бога у своєму
житті, намагаючись спільно зі своїми
колегами-священнослужителями сприяти служінню в
гідності і честі, до якого вони були покликані.

---

¹⁰ *Прийнято 05 червня 2013 року на засіданні
консультативно-дорадчого органу - Ради у справах
душпастирської опіки при Міністерстві оборони України.*

**Підписуйтеся на сторінку ІРС в [Facebook](#) і [Twitter](#) –
експертний погляд на законодавство і релігійне життя в
Україні та світі.**

Інститут релігійної свободи, Київ
www.irs.in.ua

Джерело: ЛІГА.Закон